

Włodzimierz Kurek

PROBLEMATYKA PRAC MAGISTERSKICH Z ZAKRESU GEOGRAFII TURYZMU W INSTYTUCIE GEOGRAFII I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ UJ

Zarys treści: Autor omawia problematykę prac magisterskich wykonanych w ostatnich latach w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ. Najczęściej podejmowane są tematy dotyczące zagadnień turystycznych w jednostkach administracyjnych i fizyczno-geograficznych, zagospodarowania i ruchu turystycznego oraz jego form, a także turystyki na obszarach chronionych, wiejskich i w uzdrowiskach. Od niedawna pojawiają się też tematy ukazujące przekształcenia w sferze turystyki związane z przemianami ustrojowymi kraju.

Słowa kluczowe: geografia turystyki, problematyka prac magisterskich.

Key words: geography of tourism, issues related to master's theses.

1. Uwagi ogólne

Niniejsze opracowanie przedstawia problematykę prac magisterskich wykonanych w Instytucie Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ w ostatnich dziesięciu latach. Problematyka ta jest głównie odzwierciedleniem indywidualnych zainteresowań studentów, ale do pewnego stopnia nawiązuje też do tematyki badawczej Zakładu Gospodarki Turystycznej i Uzdrowiskowej, koncentrującej się na zagadnieniach uwarunkowań oraz stanu rozwoju turystyki w Polsce i na świecie oraz na jego skutkach przyrodniczych i społeczno-ekonomicznych.

Magistranci najczęściej opracowują tematy dotyczące zagadnień turystycznych w jednostkach administracyjnych i fizycznogeograficznych, w tym dość często w miejscowościach, z których pochodzą, o czym niewątpliwie decyduje znajomość badanych terenów.

Liczna grupa studentów podejmuje tematy dotyczące różnorodnych form turystyki uprawianych przez samych autorów prac. Najczęściej są to rozprawy na temat różnych form turystyki aktywnej, np. turystyki pieszej, rowerowej, konnej czy narciarstwa, a także turystyki kwalifikowanej, np. alpinizmu, turystyki jaskiniowej itp.

Wiele wykonanych prac dotyczy rozwoju turystyki na obszarach chronionych, na obszarach wiejskich i w uzdrowiskach.

Ważnymi tematami badawczymi w ostatnich latach są zagadnienia przekształceń w sferze turystyki i rozwoju usług turystycznych w okresie przemian ustrojowych kraju.

Studenci piszą też prace poświęcone różnym problemom turystyki w krajach europejskich i pozaeuropejskich. Opracowania tego typu stały się możliwe po zmianach ustrojowych w Polsce, dały one bowiem wielu osobom możliwość wyjazdów zagranicznych, w trakcie których magistranci mogą zebrać materiały potrzebne do napisania rozpraw.

Opracowując materiał badawczy, studenci wykorzystują zarówno literaturę krajową jak i zagraniczną na dany temat. Zasadniczą część każdej pracy stanowi analiza materiałów uzyskanych w trakcie badań terenowych, polegających zwłaszcza na inwentaryzacji i ankietowaniu. Trzeba bowiem podkreślić, że statystyka z zakresu turystyki jest niewystarczająca dla realizacji większości tematów.

2. Monografie i opracowania regionalne

Monografie i opracowania regionalne to przede wszystkim prace dotyczące miejscowości, gmin, rzadziej krain fizyczno-geograficznych. Ukazują stan rozwoju funkcji turystycznej badanego obszaru, jego uwarunkowania przyrodnicze i społeczno-ekonomiczne, zagospodarowanie i ruch turystyczny, rolę turystyki w gospodarce opisywanego terenu oraz szanse i możliwości rozwoju turystyki. Podejmuje się w nich także próbę określenia kierunków rozwoju turystyki. Ponieważ są to często jedyne opracowania z zakresu turystyki w badanych jednostkach administracyjnych, wykorzystywane są niekiedy przez władze lokalne w polityce rozwoju i zarządzania turystyką. Zasięg przestrzenny tych prac obejmuje głównie tereny Polski południowej.

Specyficznymi obszarami badań są strefy podmiejskie dużych miast, stanowiące miejsce wypoczynku weekendowego. Temu zagadnieniu poświęcono między innymi opracowania zagadnień turystycznych w strefach podmiejskich Krakowa, Rzeszowa, Krosna i Płocka. Problematyka omawianych prac obejmuje zwłaszcza zagadnienia waloryzacji terenów, oceny zagospodarowania i charakterystykę miejsc koncentracji ruchu weekendowego. Podejmuje się w nich także próbę określenia możliwości dalszego rozwoju turystyki na badanym obszarze.

3. Zagospodarowanie turystyczne

Zagospodarowaniu turystycznemu poświęcono liczne prace dotyczące bazy noclegowej, gastronomicznej i towarzyszącej. Przedstawiono w nich wszystkie rodzaje zagospodarowania w określonym regionie bądź miejscowości. W tej grupie opracowań znajdują się również monografie pojedynczych obiektów, np. hoteli, schronisk i innych.

Jednym z licznych tego typu przykładów jest rozprawa ukazująca rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej w Krakowie od czasów najdawniejszych do współcze-

sności, ze szczególnym uwzględnieniem okresu lat 90. XX w. Kilka prac analizuje wszechstronnie zmiany w bazie turystycznej różnych miejscowości, między innymi w Zakopanem, w Zawoi, w Wiśle, w Szczyrku oraz w otoczeniu Jeziora Rożnowskiego i zbiornika w Solinie.

Następna grupa opracowań dotyczy funkcjonowania obiektów turystycznej bazy noclegowej w Polsce w zmieniających się warunkach społeczno-gospodarczych. Są to między innymi prace o współczesnej działalności hoteli Orbis S.A. w Krakowie. Wykonano też monografie niektórych hoteli, np. Forum, Holiday Inn i schronisk górskich w Beskidach i w Tatrach oraz w Słowackich Tatrach Wysokich. Opracowania te zawierają wyniki szczegółowej inwentaryzacji bazy noclegowej, charakterystykę takich cech jak: lokalizacja, powierzchnia użytkowa, standard, usługi towarzyszące, wyposażenie, zatrudnienie, stopień wykorzystania itp.

Prace o bazie gastronomicznej reprezentuje opracowanie o obiektach żywnościowych w obrębie Starego Miasta w Krakowie.

Kilka rozpraw zajmuje się funkcjonowaniem biur podróży w warunkach gospodarki rynkowej. Są to prace o biurach w Krakowie, Radomiu i Krośnie. Ujęto w nich zmiany własnościowe, lokalowe oraz zmiany ofert świadczonych usług. Autorzy omawianych opracowań stwierdzają, że po początkowym okresie chaosu, polski rynek turystyczny staje się coraz bardziej stabilny. Właściciele biur starają się poszerzać oferty i zwracają większą uwagę na podnoszenie jakości świadczonych usług. W jednej z prac na przykładzie BPiT Almatu przedstawiono szczegółowo różnorodne problemy związane z przekształceniem dawnego biura państwowego w dobrze funkcjonujące przedsiębiorstwo. W innej z kolei ukazano funkcjonowanie nowego, prywatnego biura na przykładzie BP Nice Tour.

Dwie rozprawy poświęcono zagadnieniom reklamy i promocji. Pierwsza z nich dotyczy reklamy w biurach turystycznych. Jej celem było uzyskanie odpowiedzi na pytania: czy współczesna reklama turystyczna wpływa na decyzje o wyborze danej oferty turystycznej i jaka forma reklamy jest najbardziej efektywna. Celem drugiej pracy było zaprezentowanie współczesnego rynku najważniejszych targów turystycznych w Polsce.

Kolejny element zagospodarowania to szlaki turystyczne i tego tematu dotyczą trzy prace magisterskie, analizujące Główny Szlak Beskidzki. Przedstawiono w nich stan i koncepcje zagospodarowania szlaku, wyznaczono miejsca nowych inwestycji i zaproponowano sposoby unowocześnienia istniejącej już bazy. W koncepcji magistrantów szczególną uwagę zwraca się na przystosowanie zagospodarowania do wymogów ochrony środowiska.

4. Ruch turystyczny

Przedmiotem badań kilku prac były problemy wypoczynku urlopowego Polaków. Jak wiadomo, w ostatnich latach zwiększyło się zróżnicowanie statusu materialnego społeczeństwa, co między innymi spowodowało zmniejszenie możliwości korzystania z wypoczynku. Istotnym czynnikiem pozbawiającym znaczną część społeczeństwa możliwości wyjazdów urlopowych i krótkoterminowych było ograniczenie świadczeń

socjalnych na rzecz turystyki. Zagadnienia te ukazuje między innymi praca o krajowych wyjazdach urlopowych mieszkańców Krakowa. Dokonano w niej szacunku wielkości wyjazdów urlopowych, określono główne regiony wypoczynku urlopowego, sezonowość, środki transportu, rodzaje zakwaterowania, formy organizacyjne, motywy oraz koszty. Ze względu na brak materiałów statystycznych badania oparto na własnych materiałach zebranych metodą ankietową.

Do omawianego cyklu należy też opracowanie na temat zagranicznych wyjazdów urlopowych mieszkańców Krakowa. Metoda badań polegała w tym wypadku na analizie wyjazdów zorganizowanych przez wybrane biura turystyczne oraz na przeprowadzeniu ankiet wśród turystów wyjeżdżających indywidualnie. Praca ukazuje, poza formami organizacji wyjazdów, także cechy społeczno-demograficzne wyjeżdżających oraz statystykę i „geografię” wyjazdów.

Zagadnienie zagranicznej turystyki przyjazdowej reprezentuje praca o przyjazdach turystów zagranicznych do Krakowa. Jak wiadomo, na skutek zmian politycznych po 1989 r., Polska znalazła się w czołówce krajów o największej frekwencji przyjazdów turystów zagranicznych. Omawiane opracowanie ukazuje więc różnorodne aspekty ruchu turystycznego przyjazdowego, w tym wielkość, sezonowość, rozkład przestrzenny, strukturę narodowościową turystów, w sposób szacunkowy określa korzyści ekonomiczne związane z przyjazdami, a także przedstawia obraz miasta widziany oczami turystów. Rozprawa wykazała, że po 1989 r. zmieniła się zasadniczo nie tylko wielkość ruchu przyjazdowego, ale też struktura narodowościowa turystów zagranicznych, zaś jednym z najważniejszych celów przyjazdu jest motyw poznawczy.

Kilka kolejnych prac ukazuje przemiany modelu wypoczynku, poprzez pokazanie sposobów spędzania urlopów pracowniczych oraz różnorodnych form wypoczynku weekendowego. Omawiane zagadnienia badano analizując sposób wypoczynku pracowników: Stalproduktu, Elektrowni „Siersza”, zakładów Philips Morris i Coca Cola.

5. Turystyka kwalifikowana

Wiele prac poświęcono różnym rodzajom ruchu turystycznego, zwłaszcza formom turystyki kwalifikowanej. Tematy te opracowywane były prawie wyłącznie przez studentów uprawiających dany rodzaj turystyki, dzięki czemu badania przeprowadzono wnikliwie i z dużym zaangażowaniem. Są to między innymi rozprawy dotyczące turystyki narciarskiej, taternictwa, turystyki speleologicznej, rowerowej, konnej, kajakowej, podwodnej, a także takich nowych form jak snowboarding i paralotniarstwo. W pracach zawarte są informacje na temat historii omawianych form turystyki, warunków naturalnych dla ich uprawiania, sprzętu, zasad bezpieczeństwa, zagospodarowania terenów i inne.

Problemy turystyki jaskiniowej poruszają trzy opracowania. W pierwszym, zajmującym się jaskiniami Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej, dokonano charakterystyki jaskiń pod względem ich wielkości, głębokości i przydatności do penetracji turystycznej i speleologicznej. Druga praca zawiera analizę i ocenę rozwoju taternictwa jaskiniowego w Tatrach Zachodnich, trzecia natomiast jest monografią turystyczną jaskini Raj.

W ostatnich latach popularnym sposobem spędzania wolnego czasu stała się turystyka konna. Również to zagadnienie znalazło odzwierciedlenie w rozprawach magisterskich. Prace podejmujące ten temat zwracają uwagę między innymi na uwarunkowania i czynniki rozwoju turystyki jeździeckiej, opisują szlaki turystyki konnej, analizują aspekty ekonomiczne, infrastrukturę i organizację tej formy turystyki. Omawianą problematykę poruszają rozprawy o turystyce konnej w Karpatach, w Beskidzie Śląskim, Wyspowym i o ośrodkach jeździeckich w strefie podmiejskiej Krakowa.

Problematykę taternictwa omawia obszernie opracowanie dotyczące Tatr. Praca zawiera charakterystykę istotnych dla taternictwa elementów środowiska przyrodniczego historię taternictwa, charakterystykę sprzętu, opis współczesnych technik stosowanych w taternictwie, opis dróg wspinaczkowych, charakterystykę organizacji ratownictwa górskiego, opis struktury organizacyjnej taternictwa polskiego, przedstawia też przyrodnicze skutki uprawiania taternictwa.

Kilka opracowań dotyczy różnych form turystyki wodnej, w tym żeglarstwa, kajakarstwa i turystyki podwodnej. Praca o szlaku Czarnej Hańczy przedstawia jego wykorzystanie i zagospodarowanie oraz perspektywy rozwoju turystyki kajakowej. Inna z rozpraw ukazuje jeden z najciekawszych w Polsce szlaków turystyki kajakowej, mianowicie odcinek przełomowy Dunajca przez Pieniny. Znajduje się w niej charakterystyka tego odcinka Dunajca z punktu widzenia wymogów kajakarstwa oraz opis jego walorów krajoznawczych. Kolejne opracowanie omawia uwarunkowania i organizację turystyki kajakowej w Polsce.

W rozprawie omawiającej szlaki żeglarskie na Pojezierzu Mazurskim przedmiotem opracowania stało się zagadnienie wykorzystania i zagospodarowania jezior i systemu kanałów dla celów turystyki żeglarskiej. Przedstawiono w niej uwarunkowania przyrodnicze rozwoju turystyki żeglarskiej, ukazano też szlaki żeglarskie i ich zagospodarowanie turystyczne.

6. Turystyka kulturowa

Liczne rozprawy poświęcono szeroko pojętej turystyce kulturowej. Są to opracowania omawiające walory kulturowe określonych miejscowości i regionów, a także dotyczące pojedynczych obiektów, takich jak muzea, zamki, pałace, jak również obiektów sakralnych, miejsc martyrologii i innych. Przytoczyć tu można prace o walorach kulturowych dawnej Łemkowszczyzny, regionów Orawy, Spisza i Podhala, o zabytkach archeologicznych stanowiących element atrakcyjności turystycznej województwa krakowskiego, o dawnej dzielnicy żydowskiej na Kazimierzu w Krakowie, o walorach Nowego Sącza, Rzeszowa itp. Spośród opracowań drugiej grupy wymienić trzeba monografie turystyczne zamków: na Wawelu, w Malborku, w Pieskowej Skale, w Łańcucie, w Baranowie Sandomierskim, pałacu w Wilanowie, Muzeum Narodowego w Krakowie, Muzeum Etnograficznego, Collegium Maius. Obok charakterystyki omawianych obiektów prace te zawierają także opis ich stanu zagospodarowania turystycznego oraz analizę ruchu turystycznego, tzn. jego wielkości, sezonowości, cech społeczno-demograficznych turystów itd. Jedną z rozpraw poświęcono Muzeum Martyrologii w Oświęcimiu.

7. Turystyka w uzdrowiskach

Obszerną grupę opracowań stanowią rozprawy poświęcone miejscowościom turystyczno-uzdrowiskowym. Badaniami objęto wszystkie uzdrowiska karpackie oraz kilka uzdrowisk położonych w innych regionach Polski. Celem omawianych prac była analiza i ocena przemian funkcji turystycznej i uzdrowiskowej badanych miejscowości, spowodowanych transformacją społeczno-gospodarczą Polski. Problematyka ta jest niezwykle ważna, zwłaszcza ze względu na pojawiające się często bariery w działalności uzdrowisk, które wiążą się w dużej mierze z restrukturyzacją polityki zdrowotnej państwa. Rozwój struktur opartych na własności prywatnej stwarza konieczność wprowadzenia szeregu zmian w sposobie świadczenia usług leczniczych i turystycznych w uzdrowiskach. W rozprawach magisterskich autorzy omawiają też sytuację prawną, organizacyjną i gospodarczą uzdrowisk polskich oraz zwracają uwagę na zagadnienia związane z zagrożeniem ich walorów leczniczych – powietrza i wód mineralnych.

8. Turystyka na obszarach wiejskich

Od dawna podejmuje się też tematy dotyczące rozwoju turystyki na obszarach wiejskich, w tym agroturystyki. W krajach Europy Zachodniej jest ona popularną formą wypoczynku mieszkańców miast oraz istotnym czynnikiem aktywizacji gospodarczej terenów wiejskich. W Polsce przemiany społeczno-gospodarcze doprowadziły do kryzysu tradycyjnych gospodarstw rolnych i utraty źródeł dochodów przez znaczną część mieszkańców wsi, a z drugiej strony do pogorszenia się sytuacji ekonomicznej wielu rodzin zamieszkujących miasta. Wskutek tego znacznie wzrosło zainteresowanie agroturystyką, która należy do najtańszych form wypoczynku. Wymienione problemy stały się przedmiotem badań w licznych pracach, między innymi dotyczących gospodarstw agroturystycznych w powiecie wadowickim, w Tyliczu, w Lipnicy Wielkiej na Orawie, w powiecie tatrzańskim oraz w Gródku n/ Dunajcem.

9. Turystyka na obszarach chronionych

Kolejna grupa opracowań omawia funkcję turystyczną parków narodowych. Powstały liczne rozprawy zajmujące się turystyką w parkach narodowych: Ojcowskim, Tatrzańskim, Pienińskim, Gorczańskim, Magurskim, Bieszczadzkiem, Roztoczańskim i Gór Stołowych. Głównym celem wymienionych prac była analiza ruchu turystycznego, jego rozmiarów, struktury, przestrzennego rozmieszczenia i rozkładu czasowego oraz zbadanie stanu zagospodarowania turystycznego, konfliktów pomiędzy turystyką a ochroną przyrody itp. Wyniki przeprowadzonych badań są w parkach często wykorzystywane do właściwej organizacji ruchu turystycznego, aby nie zagrażał on środowisku przyrodniczemu i nie kolidował z podstawowymi celami ochrony.

Nieco inne problemy poruszają prace o parkach krajobrazowych, w których zasady ochrony przyrody są mniej rygorystyczne i często dochodzi do konfliktów pomiędzy funkcjami badanych obszarów. Autorzy tych opracowań podejmują próbę określenia zasad koegzystencji turystyki z innymi funkcjami badanych parków krajobrazowych.

Przykładem mogą być prace o parkach krajobrazowych: Żywieckim, Jaśliskim i Czarnorzecko-Strzyżowskim.

10. Skutki przyrodnicze, społeczne i ekonomiczne

Problemy oddziaływania turystyki na środowisko przyrodnicze poruszane są często w rozprawach o parkach narodowych i krajobrazowych. Wśród nich dwa opracowania poświęcono wyłącznie skutkom masowego ruchu turystycznego na obszarze Tatr. Prace mają formę atlasu degradacji środowiska, opartego na szczegółowej inwentaryzacji zniszczeń dokonanych przez turystów.

Przedmiotem badań były też skutki społeczno-ekonomiczne rozwoju turystyki w regionach bądź miejscowościach. Te zagadnienia poruszane są w rozprawach o Ochotnicy, Korbielowie, o terenach wiejskich Beskidu Wyspowego i o Zakopanem. Głównym celem tej ostatniej pracy było określenie roli turystyki jako czynnika miastotwórczego i rozwoju przestrzennego.

11. Turystyka w zagranicznych ośrodkach i regionach

Liczną grupę opracowań stanowią rozprawy poświęcone różnym problemom turystyki w krajach europejskich i pozaeuropejskich. Są to monografie krajów i regionów (Finlandia, Włochy, Walia, Cypr, Nepal, Katalonia, dolina Aosty, Czarnohora, Zaolzie, Tamilad w Indiach, Kolumbia, Nowa Południowa Walia w Australii, Tunezja), monografie dużych ośrodków miejskich (Amsterdam, Norymberga, Manhattan, Sankt Petersburg, Lwów, Helsinki, Thesaloniki, Ljubjana, Zagłębie Ruhry), uzdrowisk (np. Bath, Abano Terme) oraz parków narodowych, np. Zion i Yellowstone w Stanach Zjednoczonych. Charakter problemowy mają natomiast prace: o aktywności turystycznej Polonii zamieszkałej w Nowym Jorku, o Brukseli jako centrum kongresowym i o rozwoju bazy hotelowej w Paryżu. W tej grupie opracowań na uwagę zasługuje temat dotyczący wpływu wojny na rozwój zagranicznej turystyki w Chorwacji. W pracy ukazano wpływ wojny na degradację walorów turystycznych, na straty ekonomiczne spowodowane spadkiem napływu turystów i inne negatywne skutki.

12. Pozostałe prace

W omawianym okresie napisano też trzy prace reprezentujące nurt behawioralno-humanistyczny, dotyczące percepcji przestrzeni turystycznej. Rezultatem przeprowadzonych badań było między innymi poznanie opinii i preferencji turystycznych respondentów. Analiza zgromadzonego materiału pozwoliła ustalić miejscowości i regiony najwyżej cenione jako miejsca wypoczynkowe, cechy i obiekty uważane za najważniejsze dla rozwoju turystyki, itp. Badania takie przeprowadzono na przykładzie gmin Cisna i Lutowiska oraz osiedla Bronowice w Krakowie.

Kilka prac poświęcono problemowi aktywności turystycznej osób niepełnosprawnych. Jedna z nich omawia te zagadnienia na przykładzie wybranych obiektów Krakowa. Opracowanie zawiera charakterystykę osób niepełnosprawnych, rozmiary

zjawiska niepełnosprawności, znaczenie turystyki w ich życiu, potrzeby w zakresie turystyki oraz – co jest zasadniczą częścią rozprawy – ocenę wybranych obiektów (kościół, teatry, kina, muzea, zabytki) z punktu widzenia ich dostępności dla osób niepełnosprawnych. Inna z prac zajmuje się turystyką jako środkiem adaptacji niewidomych w życiu społecznym na przykładzie województwa bielskiego.

Dynamicznie rozwijającą się formą jest turystyka kongresowa. Odznacza się ona dużą opłacalnością, pełniąc przy tym funkcję kulturalną, naukową i społeczną. Na ten temat powstały w Instytucie rozprawy, dotyczące rozwoju turystyki kongresowej na świecie i turystyki kongresowej w Krakowie.

Nieliczne, ale cenne są prace zajmujące się historią turystyki. Przykładami mogą być opracowania historii schroniska nad Morskim Okiem oraz historii i działalności Oddziału PTTK w Suchoj Beskidzkiej.

Literatura

- Kurek W., 1999, *Uniwersytet Jagielloński*, [w:] *Jakość w turystyce. Jakość kształcenia kadr dla turystyki*, Materiały seminarium Sucha Beskidzka 7-8 grudnia 1998 r., Zesz. Naukowe AWF w Krakowie, 78, 93-97.
- Kurek W., 2003, *Wybrane problemy badawcze geografii turystyki*, [w:] G. Gołębcki (red.), *Kierunki rozwoju badań naukowych w turystyce*, Wyd. Nauk. PWN SA., Warszawa, 123-129.
- Warszyńska J., 1999, *Główne problemy badawcze geografii turystyki*, *Turyzm*, 9, 1, 37-50.
- Warszyńska J., 1999, *Geografia turystyki*, [w:] B. Kortus, A. Jackowski, K. Krzemień (red.) *Rozwój i dorobek nauk geograficznych w Uniwersytecie Jagiellońskim*, IGiGP UJ, Kraków, 383-420.

Issues related to master's theses in the domain of geography of tourism in the Institute of Geography and Spatial Management, of the Jagiellonian University

Summary

This paper presents issues relating to master's theses written by students of the Institute of Geography and Spatial Management, Jagiellonian University in Kraków, during the recent 10 years. The issues in question reflect, first of all, interests of individual students, however, they also refer, to a certain degree, to the research conducted by the Department of Tourist and Health Resort Management, which was focused on the developmental state of tourism in Poland and in other countries, as well as on the problems conditioning the development of tourism and its impact on nature, society, and economy.

In their master's theses, students mostly refer to tourist issues occurring in particular administrative and physical-geographical units, and among other things, rather frequently, to localities they are from; undoubtedly, this fact may be attributed to their knowing the problems of regions they are from, and which they research into.

Many students research into topics referring to diverse forms of tourism they personally go in for. Most often, such theses deal with various forms of active tourism, e.g. hiking, biking, horseback riding or skiing, including qualified tourism, such as alpinism, caving tourism, etc. Many theses represent tourism in protected areas, rural areas, and in health resorts.

Recently, among the important research subjects referred to in master's theses, transformation processes in the domain of tourism, and the development of tourist services during the period of political transformation in Poland are discussed.

In their master theses, students also investigate different problems occurring in tourism in European and extra-European countries. Generally, students have been able to study such subjects since the completion of political changes in Poland. Owing to those changes people can freely travel abroad, and, many students do so. Those, who are to prepare their master's theses, acquire and compile materials necessary for them to write their theses.

When elaborating research material compiled, the students use both the relevant Polish and the foreign literature on subjects they research into. The fundamental part of each master's thesis is the analysis of materials found and compiled during the field surveys, which consist in cataloguing, inventorying, and polling; here, it should be emphasised that the statistics in the domain of tourism is insufficient for the purpose of elaborating the majority of selected topics and issues.

Włodzimierz Kurek
Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej
Uniwersytet Jagielloński
Kraków

